

Imam Rida mir neka je na nj

<"xml encoding="UTF-8?">

IMAM ALI IBN MUSA AR-RIDA mir neka je na nj!

Kratak osvrt na biografiju Imama Ride, mir neka je na nj

Hazreti Ali ibn Musa Ar-Rida, mir neka je na nj rođen je 11. zil-kadea 148. godine po Hidžri. Njegova majka bila je vrlo žena po imenu Tuktem, koju je, nakon njegovog rođenja, Imam Kazim, mir neka je na nj, nazvao Tahira. Bio je znan i kao Ebul-Hasan, a nadimak mu bijaše Rida. Nakon šehadeta svog uvaženog oca u bagdaskoj tamnici (183. h.g.), u dobi od 35 godina preuzeo je dužnost imamata i vođstvo u ummetu.

Halife Imamovi savremenici

Imamat hazreti Ride trajao je dvadeset godina. Deset godina tog perioda poklapa se s vlašću Haruna Rešida, pet godina bio je savremenik hilafeta Muhammeda Amina, a posljednjih pet godina njegovog imamata poklapaju se s hilafetom Abdullaha Memuna.

Do početka Memunovog halifata Imam je živio u svom rodnom mjestu – Medini, a onda je Memun pozvao Imama u Horasan, gdje je Imam, mir neka je na nj, naposljetku, u mjesecu seferu 203. h.g., dosegao šehadet (u dobi od 55 godina), i gdje je i sahranjen.

Imamov život u Harunovo doba

Otkako je 183. h.g. sedmi Imam hazreti Musa ibn Džafer, mir neka je na nj, po Harunovoj naredbi otrovan u bagdaskom zatvoru, imamat osmog Imama deset narednih godina poklapao se s Harunovom vladavinom.

Ovaj period, iako se radi o vremenu Harunovih represija, tiranije i samovlašća, smatra se periodom relativne slobode za Imama Ridu, mir neka je na nj, kad je riječ o njegovim znanstvenim i kulturnim aktivnostima. Naime, Harun se u tom periodu nije suprotstavljao

Imamu te je Imam slobodno djelovao. Stoga učenici koje je Imam Rida odgojio i poučio ih islamskim i kur'anskim naukama u okviru svog naučnog krugova, potječu uglavnom iz ovog vremena. Možda je glavni razlog takve Harunove popustljivosti ležao u njegovom strahu od onoga što bi moglo uslijediti nakon ubistva Imama Muse ibn Džafera, mir neka je na nj. Naime, iako je Harun na sve načine pokušavao prikriti ovaj zločin, istina je ipak izašla na vidjelo i izazvala kod naroda mržnju i netrpeljivost prema Harunu, premda je Harun pokušavao opravdati sebe od bilo kakve umiješanosti u Imamovo ubistvo. Dokaz tome jeste i činjenica da je Harun svome amidži Sulejmanu ibn Ebu Džaferu, koji je preuzeo Imamovo tijelo iz ruku Harunovih tlačitelja i uz puno poštovanje ga sahranio, pisao ovako: "Prokleo Allah Sindija ibn Šahika! Učinio je to (ubio Imama) bez moga dopuštenja!"

Drugi dokaz za to jeste Harunov odgovor na upit Jahje ibn Halida Bermekija u vezi s Alijem ibn Musom, mir neka je na nj. Jahja (koji je ranije potvarao i ocrnjivao Imama Kazima, mir neka je na nj), rekao je Harunu: "Musu ibn Džafera naslijedio je njegov sin i on tvrdi da polaže prava na imamat." (Čime je želio reći da bi najbolje bilo da se Alija ibn Musu odmah stavi pod nadzor halifinih službenika.) Harun (koji još nije bio zaboravio ubistvo Muse ibn Džafera i brinuo se zbog mogućih posljedica) odgovori: "Zar nije dovoljno ono što sam učinio njegovom ocu?! Zar želiš da izvučem sablju i odjednom poubijam sve Alijeve potomke?!" Pred Harunovom srdžbom svi dvorjani ućutaše i niko više nije imao hrabrosti pred njim pokušati ocrniti hazreti Ridu. Koristeći se takvim prilikama u Harunovo doba, Ali ibn Musa je otvoreno obznanio svoj imamat i, za razliku od svoga poštovanog oca, u tom pogledu se nije držao tekije. Zato su ga neki od njegovih iskrenih sljedbenika i drugova odgovarali od toga, ali ih je Imam, mir neka je na nj, uvjeravao da mu se od strane Haruna neće desiti ništa loše. Safvan ibn Jahja kaže: "Pošto je umro Imam Ebu Ibrahim Musa ibn Džafer, mir neka je na nj, i kad je Ali ibn Musa Ar-Rida javno obznanio svoj imamat, rečeno mu je: „Činite veliku i opasnu stvar, pa se plašimo za vas od ovog nasilnika (Haruna Rešida)! , a on je odgovorio: „Šta god bi pokušao učiniti, on mi ne može naškoditi! Također, od Muhammeda ibn Sinana prenosi se: "U doba Harunovog hilafeta rekoh Ebul-Hasanu Aliju ibn Musi Ar-Ridi: „Vi ste nakon svoga oca otvoreno obznanili svoj hilafet i imamat, a s Harunovo mača još uvijek kaplje krv! , a on mi kaza: „Hrabre me Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, riječi: Kad bi mi Ebu Džehl mogao skinuti dlaku s glave, znajte da onda nisam Božiji poslanik! Tako i ja vama kažem: Ako bi mi Harun mogao skinuti dlaku s glave, znajte da onda ja nisam Imam!

Amin i Memun – razlike i suprotstavljenosti

U toku svog hilafeta, Harun je svojim nasljednikom proglasio Muhammeda Amina (čija je

majka bila Zubejda), i uzeo je od naroda bejat za njega, a drugim nasljednikom je proglasio Abdullaha Memuna (koga je također rodila Iranka).

Godine 193. po Hidžri Harunu dođoše vijesti da je u gradovima Horasana došlo do ustanka i prevrata, i vojni zapovjednici, i pored sve surovosti i okrutnosti koje su ispoljavali, nisu uspjeli ugušiti pobunu. Pošto se posavjetova sa svojim vezirima i savjetnicima, Harun zaključi kako je najbolje da lično otputuje u to područje i pokaže svu snagu države u pogledu gušenja pobuna i ustanaka Horasanaca. U Bagdadu ostavi svoga sina Muhammeda Amina, a sa sobom u Horasan povede Memuna, koji je svakako od oca bio imenovan namjesnikom u Horasanu. Harun je uspio smiriti uzavrelu atmosferu u Horasanu i ugušiti sva previranja, ali nikad se više nije vratio u Bagdad. Umro je u Tusu 3. džumadel-ahirea 193. h.g., ostavljajući dvojicu braće, svoje sinove, da se glože oko vlasti.

Aminov poraz

Iste večeri kad je Harun umro u Tusu, narod u Bagdadu dade prisegu njegovom sinu Muhammedu Aminu. Samo sedamnaest dana nakon što preuze hilafet, Amin odluči da oduzme svome bratu pravo na nasljedstvo i da nasljednikom proglasi svog sina Musu.

U vezi s tim posavjetova se sa svojim vezirima, ali oni takav postupak ne nađoše ispravnim, i samo jedan od njih, Ali ibn Isa ibn Haman, insistirao je na Memunovoj aboliciji. Ipak, Amin na kraju odluči da razvlasti svog brata s položaja prijestolonasljednika. Kao reakciju na takav čin, Memun pak ne priznade Aminov hilafet, i, nakon niza vojnih sukoba, Amin naposljetku, 198. h.g., bi ubijen. Tako, nakon Aminove pogibije, potpuna vlast nad islamskim zemljama dođe u Memunove ruke.

Imamova relativna sloboda u Aminovo doba

Za vrijeme Aminove vlasti, odnosno u godinama između Harunove smrti i Memunovog preuzimanja vlasti, historija nam ne govori da je bilo nekih sukoba između Imama i službenika abasidske vlasti. Izvjesno je da Abasidski halifat u tom kratkom periodu unutrašnjih sukoba i razmirica između Amina i Memuna nakon što je Amin razvlastio Memuna s mjesta prijestolonasljednika i na to mjesto postavio svoga sina Musu, nisu imali vremena baviti se uznemiravanjima Alijevih potomaka općenito, posebno Imama Ride, mir neka je na nj. Ovaj period (193-198.), tako, možemo smatrati vremenom relativne slobode za Imama i odličnom prilikom za njegove kulturne aktivnosti.

Ko je Memun?

Memunova majka bila je robinja iz Horasana po imenu Muradžil. Umrkla je na porodu, tako da je Memun odrastao kao siročić bez majke. Historičari pišu da je Memunova majka bila najružnija i najomalovaženija robinja u Harunovoj kuhinji. To nam potvrđuje i pripovijest koja govori o tome kako je ona ustvari uopće i zatrudnjela s Harunom.

Memun je rođen 170. h.g., dakle iste godine kad je njegov otac preuzeo hilafet, a umro je 218. h.g. Memuna je njegov otac povjerio na brigu Džaferu ibn Jahji Bermekiju.

Njegov odgojitelj bio je Fadl ibn Sehl, poznat kao Zu-riyasetin, koji je kasnije bio Memunov vezir. Glavni zapovjednik njegovih vojnih snaga, pak, bio je Tahir ibn Husein Zul-yeminin.

Memunov karakter

Čitav Memunov život protekao je u stalnom trudu i naporu, bez naročite prilike za uživanja i provode, upravo suprotno od odrastanja njegovog brata Amina, koji je rastao pod okriljem svoje majke Zubejde. Svako ko je upoznat sa Zubejdinom biografijom, shvatit će u kakvoj raskoši, izobilju i užitku je proteklo Aminovo odrastanje.

Memun, pak, za razliku od svoga brata, nije uživao naročitu pažnju, i štaviše nije uopće bio siguran u pogledu svoje budućnosti. Upravo suprotno, bio je siguran da Abasidi hilafet neće prepustiti njemu. Ni u kome nije vidio oslonca i stoga je zasukao rukave i počeo se sam brinuti za svoju budućnost. Memun je zacrtao sam sebi šta mu je činiti u budućnosti, budući da je odlično razumijevao da njegov brat uživa prednosti za koje je on uskraćen.

U svakom slučaju, Memun se izuzetno izobrazio u različitim znanostima i vještinama, te je u tom pogledu imao prednost u odnosu na svoje vršnjake i ostale Abaside uopće. Neki izričito tvrde da među Abasidima nije bilo učenijeg čovjeka od Memuna.

Ibn Nedim o njemu piše ovako: "Bio je učeniji od svih ostalih halifa u pitanjima fikha i kelama." Od hazreti Alija, mir neka je na nj, također se prenosi da je, govoreći o vlasti Abasida u budućnosti, rekao: "Sedmi među njima bit će učeniji od svih ostalih." Sujuti, Ibn Tugra Baradi i Ibn Šakir Kutubi također hvale Memuna u tom pogledu, pa kažu: "Po svojoj pronicljivosti, snazi volje, strpljivosti, učenosti, pameti, hrabrosti, gospodstvenosti i viteštvu bio je najbolji među Abasidima, iako njegovo vjerovanje u stvorenost Kur'ana baca mrlju na sva ta njegova svojstva." I sam njegov otac posvjedočio je da je Memun u prednosti u odnosu na svoga brata Amina, rekavši: "Odlučio sam odrediti prijestolonasljednika, i povjeriti taj položaj onome čije ponašanje mi se najviše sviđa, čije usmjerenje mi se dopada, u čiju ispravnu politiku mogu biti siguran i čija slabost me neće brinuti. A takav nije niko drugi do Abdullah. Abasidi, međutim, slijedeći svoje strasti, tražiše da to bude Muhammed, iako je on sav posvećen udovoljavanju svojim strastima, ruka mu je široko otvorena i rasipna, zanima se samo za žene i robinje, dok je

Abdullah pristojnog ponašanja, ispravno razmišlja i pouzdana je osoba za ovako veliku stvar.”

Osmi Imam u Memunovo doba

Memunovim preuzimanjem hilafeta okrenuta je nova stranica u Imamovom, mir neka je na nj, životu, stranica koja je za Imama Alija ibn Musu Ar-Ridu, mir neka je na nj, značila godine ispunjene tugom i neprijatnostima.

Uzurpatorima hilafeta – bilo da se radilo o Emevijama ili Abasidima – glavnu brigu i bojazan predstavljala je Alijeva, mir neka je na nj, obitelj; oni, dakle, koje su ljudi – ili barem većina naroda – smatrali onima kojima zasigurno pripada pravo na hilafet i dražili su, pored toga, da se radi o ličnostima koje objedinjuju u sebi sve vrline. Zato su plemeniti Alijevi, mir neka je na nj, potomci bili stalno izloženi nedaćama i uznemiravanjima od strane halifa, i naposljetku bi od njihove ruke stizali do šehadeta.

Međutim, Memun je javno ispoljavao naklonost ka šiizmu, a većinu službenika državnog aparata činili su Iranci koji su bili skloni Alijevoj porodici odnosno ehli-bejtskim imamima, te tako nije mogao, poput svojih predaka Haruna i Mensura, baciti Imama, mir neka je na nj, u tamnicu niti ga izložiti nasilju i uznemiravanjima. Stoga se on opredijelio za drukčiji metod – koji istina nije bio nov i kojim su se služile i neke prijašnje halife – jer se radilo o odnosu koji se doimao blažim i prihvatljivijim, pa su ga slijedile i halife nakon njega.

Memun je odlučio dovesti Imama, mir neka je na nj, u Merv, središte svoje vlasti, te tako, ispoljavajući prijateljstvo i naklonost prema njemu i koristeći se njegovim naučnim i društvenim položajem i ugledom, držati pod potpunom kontrolom Imamove aktivnosti.

Zašto je Memun htio prepustiti hilafet Imamu?

Memun je prvo krajnje učtivo pozvao Imama da skupa sa uglednicima Alijeve obitelji dođe živjeti u prijestonicu halifata. Imam se suzdržao od prihvatanja tog poziva, ali Memun je mnogo insistirao, tako da se između njih vodila duga i obimna prepiska, dok Imam, mir neka je na nj, naposljetku sa skupinom pripadnika Alijeve porodice ne dođe u Merv.

Memun naredi Dželudiju, ili, prema nekima, Ridži ibn Ebu Dahaku koji je bio zadužen da karavan s Imamom i njegovim bližnjima dovede u Merv, da Imamu i članovima karavana ukažu puno poštovanje, no Imam, kako bi stavio narodu do znanja o čemu se radi, izrazi nezadovoljstvo ovim putovanjem. Na dan kad su trebali krenuti iz Medine, on okupi svoju porodicu i reče im da ga oplakuju, jer: “Ja se više neću vratiti među vas.” Onda otiđe u Poslanikovu džamiju kako bi se oprostio s Pejgamberom. Stoga se okrenu ka mezaru Poslanika Božijeg i glasno zaplaka. Mehul Sistani kaže: “Tad priđoh Imamu, nazvah selam i poželjeh mu sretan put. On mi

reče: „O Mehule, dobro me pogledaj, jer ja odlazim od svoga djeda, umrijet ću u tuđini i bit ću sahranjen pored Haruna! ”

Imamov karavan se od Medine do Merva, prema Meunovom naređenju, kretao preko Basre, Ahvaza i Fars, možda zato da ne bi prošli kroz Džebel (planinsko područje na zapadu Irana između Hamadana i Kazvina), Kufu, Kermanšah i Kom, mjesta sa šiitskom većinom.

Dolazak u prijestonicu

Povorka s Imamom, mir neka je na nj, desetog ševala stigla je u Merv. Nekoliko milja prije grada Imama je sačekao lično Memun, s kojim bijaše i Fadl ibn Sehl i velika skupina emira i abasidskih uglednika. Uz veliko poštovanje, dopratiše Imama u grad, a Memun naredi da se hazreti Ridi na raspolaganje stave poželi i ukaže mu se najbolji smještaj.

Nakon nekoliko dana predviđenih za odmor od putovanja, otpočeše razgovori između Imama i Memuna, te Memnun predloži da Imamu preda hilafet. Međutim, Imam, mir neka je na nj izričito odbi taj prijedlog. Fadl ibn Sehl sa čuđenjem priča o tome: “Nikad kao tog dana ne vidjeh hilafet bezvrijednijim i ništavnijim. Memnun ponudi Aliju ibn Musi hilafet, a on odbi da to prihvati.” Memnun, koji je možda i pretpostavljao da će Imam odbiti takvu ponudu, onda reče: “Kad je već tako, prihvati onda da budeš prijestolonasljednik.” Imam, mir neka je na nj, odgovori: “Prihvati moje odbijanje i kad se o tome radi.” Memnun, međutim, ne prihvati to odbijanje, već srdito i oštro, ne bez prijetnje, reče: “Kad je Omer ibn Hattab umirao, naredi da se sazove šesteročlano vijeće, u kome se nalazio i Zapovjednik vjernika Ali, mir neka je na nj, i posavjetova ih da ubiju onoga ko bi se suprotstavio njihovoj odluci. I vi morate prihvatiti moj prijedlog, jer ja drugog rješenja ne vidim.” A onda još izravnije zaprijeti Imamu, mir neka je na nj, i kaza: “Uvijek se suprotstavljáš mojoj volji i smatraš se sigurnim od moje moći! Tako mi Boga, odbiješ li naslijediti hilafet, natjerat ću te silom na to, a ako opet ne prihvatiš, ubit ću te!”

Tako Imam, mir neka je na nj, nije imao izbora nego prihvatiti Memunovu ponudu, pa reče: “Prihvatam da ti budem prijestolonasljednik, ali pod uvjetom da se nikad ne bavim pitanjima vlasti i države, i da se ne uplićem u poslove vlasti poput postavljenja i smjena, sudstva, presuda i fetvi.”